

Oslava Európy a jej životného prostredia

Ochrana životného prostredia je nevyhnutná pre zabezpečenie kvality života súčasných aj budúcich generácií. Výzva spočíva v tom, skombinovať ju s nepretržitým hospodárskym rastom takým spôsobom, ktorý by bol dlhodobou udržateľný. Environmentálna politika Európskej únie vychádza z presvedčenia, že prísne environmentálne normy stimulujú inovácie a podnikateľské príležitosti. Hospodárska, sociálna a environmentálna politika sú navzájom úzko previazané.

Jedným z najvýznamnejších výročí, pripadajúcich na rok 2007 pre obyvateľov Európy, je určite oslava päťdesiateho výročia podpisu Rímskej

zmluvy (25. marca 1957), ktorou sa vytvorilo Európske hospodárske spoločenstvo (EHS) alebo Spoločný trh (Spoločenstvo). Hlavným princípom, na ktorom EHS bolo zakladajúcimi členmi - Belgickom, Francúzskom, Nemeckom, Talianskom, Luxemburskom a Holandskom - vytvorené, bol voľný pohyb tovaru a služieb cez spoločné hranice. Podpisom Rímskej zmluvy pokračoval integračný proces, ktorý začal v roku 1951, kedy bola podpísaná prvá zmluva medzi vyššie uvedenými štátmi o spolupráci v kľúčových odvetviach ťažkého priemyslu v oblasti výroby uhlia a ocele. Cieľom tohto článku je oboznámiť čitateľa s významnými udalosťami a vývojom, ktorý bol zaznamenaný za uplynulých päťdesiat rokov v oblasti starostlivosti o životné prostredie na úrovni Spoločenstva, ako aj súvisiacimi aktivitami v širšom geografickom rozmere, ktoré však výrazne ovplyvnili politiku a postoje Spoločenstva, resp. naopak, pri ktorých práve Spoločenstvo zohralo významnú úlohu.

Prvé kroky integrácie na európskej úrovni smerovali do zabezpečenia ekonomického rastu a prosperity. Oblasť aktivít v tomto období, ktoré sa stali neskôr základom systematického postupu ochrany a tvorby životného prostredia, súviseli hlavne s potrebou odstrániť prekážky voľného trhu medzi členskými štátmi a vytvoriť spoločné štandardy na ochranu spotrebiteľov. Vyústili do prijatia prvých spoločných predpisov v oblasti nebezpečných chemických látok (1967 - prijatie smernice o klasifikácii, balení a označovaní nebezpečných látok).

Sedemdesiate roky sú označované ako desaťročie environmentálneho hnutia, s vytváraním prvých strán zelených a zakladaním prvých ministerstiev životného prostredia vo vláдах. V roku 1972 sa v Štokholme konala prvá Konferencia Organizácie spojených národov o životnom prostredí človeka. Na tejto konferencii bol založený Program OSN pre životné prostredie (UNEP).

Prijatím deklarácie Európskej rady v Paríži v roku 1972 bola oficiálne založená environmentálna politika Spoločenstva. V roku 1973 bol v Európskom parlamente vytvorený trvalý výbor pre životné prostredie. Následne bol prijatý Prvý environmentálny akčný program (1974 - 1977), ktorý stanovil prvé zásady a priority environmentálnej politiky Spoločenstva, medzi ktoré patrili hlavne: prevencia je lepšia ako náprava a znečisťovateľ platí. Spoločenstvo zároveň začalo budovať základňu environmentálnych právnych predpisov prijatím, medzi inými, rámcovej smernice o odpadoch (1975), smernice o vodách na kúpanie (1976) a smernice o ochrane vtáctva (1979), smernice o prevencii závažných havárií spôsobených nebezpečnými látkami (1982), smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie - Environmental Impact Assessment Directive (1985). Cieľ nahradiť prístupy zamerané na odstraňovanie následkov environmentálneho znečisťovania prístupmi zameranými na prevenciu a racionálne využívanie prírodných zdrojov bol stanovený v Druhom environmentálnom akčnom programe (1977 - 1981). Európska komisia v roku 1981 vytvorila svoje Generálne riaditeľstvo pre životné prostredie (Environment Directorate-General).

Tretí environmentálny akčný program (1982 - 1986) po prvýkrát v plánovacom dokumente zakotvil požiadavku

integrácie environmentálnych aspektov do ostatných politik Spoločenstva ako napr. doprava a poľnohospodárstvo.

V roku 1983 Organizácia spojených národov zriadila Svetovú komisiu pre životné prostredie a rozvoj (World Commission on Environment and Development - WCED) pod vedením nórskej ministerskej predsedníčky Gro Harlem Brundtlandovej. V roku 1987 komisia vypracovala správu *Naša spoločná budúcnosť*. Táto správa bola východiskom pre celosvetové zavedenie pojmu trvalo udržateľný rozvoj - TUR (Sustainable Development) ako „taký spôsob rozvoja, ktorý uspokojuje potreby prítomnosti bez toho, aby oslaboval možnosti budúcich generácií naplňať ich vlastné potreby“.

Európska komisia založila v roku 1985 program Corine (Coordination of Information on the Environment, Koordinácia informácií o životnom prostredí), prvý rozsiahly európsky

Hlavnou úlohou Generálneho riaditeľstva pre životné prostredie je iniciovať a formulovať nové právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia a zaisťovať, aby prijaté opatrenia boli v jednotlivých členských štátoch adekvátne zavedené do praxe. Jeho sídlo je v Bruseli a má približne 650 zamestnancov.

Organizačná štruktúra Generálneho riaditeľstva pre životné prostredie:

- úrad generálneho riaditeľa
- riaditeľstvo A - Komunikácia, právne záležitosti a civilná ochrana
- riaditeľstvo B - Ochrana prírodného prostredia
- riaditeľstvo C - Klimatické zmeny a ovzdušie
- riaditeľstvo D - Voda, chemické látky a kohézia
- riaditeľstvo E - Medzinárodné záležitosti a LIFE
- riaditeľstvo F - Zdroje
- riaditeľstvo G - Trvalo udržateľný rozvoj a integrácia.

Komisárom pre životné prostredie je Stavros Dimas. Generálnym riaditeľom je Mogens Peter Carl. Viac informácií: http://ec.europa.eu/dgs/environment/index_en.htm

Program OSN pre životné prostredie (UNEP)

Úlohou Programu OSN pre životné prostredie (United Nations Environment Programme - UNEP) je zastrešovať a stimulovať spoluprácu jednotlivých krajín zameranú na ochranu životného prostredia prostredníctvom inšpiratívnych podnetov, ktoré vedú k zlepšeniu kvality života jednotlivých národov bez negatívneho vplyvu na budúce generácie. Túto úlohu UNEP zabezpečuje prostredníctvom:

- medzinárodnej spolupráce v oblasti životného prostredia, na základe ktorej odporúča vhodnú environmentálnu politiku,
- monitorovania a vypracovávania hodnotiacich správ v oblasti životného prostredia (v poradí štvrtá správa pod názvom Global Environment Outlook 4 - GEO 4 bude publikovaná v septembri 2007),
- priaznivého ovplyvňovania environmentálnej uvedomelosti a poukazovania na hlavné hrozby, týkajúce sa životného prostredia, ktoré adresuje vládám, súkromnému sektoru a občianskej spoločnosti,
- napomáhania pri plnení koordinačnej činnosti OSN.

Sekretariát UNEP s ústredím v Nairobi (Keňa) je jedným z dôležitých ohniskových bodov v rámci OSN, ktorý zabezpečuje koordinovanie environmentálnych projektov.

V roku 1999 Valné zhromaždenie OSN schválilo návrh organizovať každoročné Globálne ministerské environmentálne fórum (GMEF), na ktorom účastníci môžu posúdiť a zhodnotiť dôležité, ako aj sporné záležitosti v otázkach životného prostredia. GMEF fóra sa pravidelne zúčastňuje aj delegácia SR.

V rámci UNEP boli vypracované viaceré medzinárodné dohovory ako napríklad: Viedenský dohovor o ochrane ozónovej vrstvy, Štokholmský dohovor o perzistentných organických látkach, Dohovor o biologickej diverzite, Dohovor o ochrane voľne žijúcich organizmov a prírodných stanovišť, Dohovor o medzinárodnom obchode s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín, Bazilejský dohovor o riadení pohybov nebezpečných odpadov cez hranice štátov a ich zneškodňovaní, Montrealský protokol o látkach, ktoré porušujú ozónovú vrstvu, ako aj iné z environmentálneho hľadiska dôležité dokumenty medzinárodného práva.

systém na zber environmentálnych dát. Táto iniciatíva neskôr podnietila vytvorenie Európskej environmentálnej agentúry.

Európska environmentálna agentúra (EEA)

Poslanie

Úlohou EEA je včas poskytnúť ciele, relevantné a spoľahlivé informácie o životnom prostredí. Služi širokej verejnosti a tým, ktorí zodpovedajú za vytváranie a zavádzanie environmentálnej politiky na európskej a národnej úrovni.

Podporuje tvorcu politiky

Informácie EEA pomáhajú členským krajinám EÚ byť dobre informované pri prijímaní rozhodnutí, týkajúcich sa zlepšovania životného prostredia, integrovania environmentálneho aspektu do hospodárskych politik a pri smerovaní k trvalo udržateľnému rozvoju. Zameriava sa na podporu kľúčových užívateľov na dôležitých miestach v rámci politického procesu na európskej úrovni.

Informácie o životnom prostredí

Prácu EEA stavia na jestvujúcich poznatkoch/informáciách, ktoré dostáva od organizácií, spolupracuje s nimi, koordinuje prácu na európskej úrovni a snaží sa vyhnúť duplicitnej práci. Zhromažďuje najkvalitnejšie údaje o životnom prostredí, ktoré sú dostupné v jednotlivých krajinách. Po dôkladnom zostavení údajov a ich potvrdení prostredníctvom siete inštitúcií (EIONET) sú tieto informácie dostupné pre užívateľov v rôznych typoch správ.

Členské krajiny

Napriek tomu, že EEA je inštitúciou Európskej únie, členstvo je otvorené aj pre krajiny, ktoré nie sú členmi EÚ, ale majú v tejto oblasti rovnaké ciele. EEA má v súčasnosti 32 členských krajín: všetkých 27 členských štátov EÚ, Island, Lichtenštajnsko, Nórsko, Švajčiarsko a Turecko. (<http://www.eea.europa.eu>)

Významným prelomom v oblasti starostlivosti o životné prostredie na úrovni Spoločenstva bol rok 1987, kedy **Jednotný európsky akt** začlenil do Rímskej zmluvy problematiku ochrany životného prostredia. Tento rok je označený ako Európsky rok životného prostredia.

V ustanoveniach kapitoly „Životné prostredie“ Rímskej zmluvy mal základ **Štvrtý environmentálny akčný program** (1987 - 1992) a definoval zameranie úloh Spoločenstva v oblasti životného prostredia. V roku 1988 bol Svetovou meteorologickou organizáciou a UNEP založený Medzivládny panel pre klimatické zmeny (IPCC).

V roku 1990 bola prijatá Európska stratégia ochrany (European Conservation Strategy), ktorá konštatovala, že životné prostredie musí byť integrujúcou časťou každej politiky rozvoja. Stratégia ukladla jednotlivým vládam stanoviť normy vzťahujúce sa na ochranu životného prostredia, vytvoriť právne i finančné podmienky priaznivé pre sociálno-ekonomický rozvoj, ako aj pre zachovanie života.

Nariadením Rady č. 1210/90/EHS bola zriadená Európska environmentálna agentúra (EEA) a Európska environmentálna informačná a monitorovacia sieť (EIONET). EEA pôsobí od roku 1994 a svoje sídlo má v Kodani. Aj tento fakt svedčí o skutočnosti, že deväťdesiate roky sú dekádou konsolidácie významu environmentálnych informácií a zároveň medzinárodných

záväzkov o trvalo udržateľnom rozvoji.

Posilnená bola oblasť tvorby spoločných právnych predpisov s environmentálnym zameraním. Medzi inými boli prijaté: smernica o čistení mestských odpadových vôd (1991), smernica o biotopoch (1992), smernica o obaloch a o odpadoch z obalov (1994), rámcová smernica o kvalite ovzdušia (1996), smernica o integrovanej kontrole a prevencii znečistenia (1996). V Dobříši sa konala v roku 1991 1. paneurópska konferencia ministrov životného prostredia. Na Konferencii OSN o životnom prostredí a rozvoji v Riu de Janeiro v roku 1992, známej pod názvom Samit Zeme, boli prijaté nasledovné základné dokumenty: Rio deklarácia, Dohovor o biologickej diverzite, Rámcový dohovor o klimatických zmenách a Agenda 21 ako program trvalo udržateľného rozvoja do 21. storočia. Spoločenstvo a jeho členské štáty podpísali prijaté dohovory.

Piaty environmentálny akčný program (1993 - 2000) integroval životné prostredie do kľúčových oblastí politiky a signalizoval posun od regulačných opatrení k dôrazu na hospodárske a finančné opatrenia.

V roku 1993 nadobudla účinnosť Maastrichtská zmluva, bola vytvorená Európska únia a oblasť životného prostredia získala postavenie európskej politiky. Zároveň sa v tomto roku konala 2. paneurópska konferencia ministrov životného prostredia v Lucerne.

Prelom v systematickom hodnotení životného prostredia na paneurópskej úrovni znamenal v roku 1995 vydanie **prvej takejto správy EEA - Dobříšská správa**. Správa bola prezentovaná na 3. paneurópskej konferencii ministrov životného prostredia v Sofii.

Pokrok nastal v oblasti právneho riešenia hlavne ovzdušia, kde bola prijatá smernica o hodnotení a riadení kvality ovzdušia a uplatňovaní prvkov integrovaného hodnotenia prijatím smernice o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania (1996). Do **Zmluvy o Európskom spoločenstve** (ES) bol v roku 1997 v **Amsterdame** (Amsterdamská zmluva) zakotvený samostatný článok č. 6, týkajúci sa integrácie environmentálnej politiky do politiky rozvoja jednotlivých hospodárskych oblastí.

Od roku 1997, od samitu Európskej rady v Luxemburgu, sa proces integrácie environmentálnej politiky do sektorových politik stal integrálnou súčasťou politiky EÚ. V roku 1998 na samite Európskej rady v Cardiffe začal tzv. Cardifský proces, ktorého cieľom je praktická aplikácia článku 6 Zmluvy o Európskom spoločenstve. Do tohto procesu je v súčasnosti zahrnutých deväť sektorov vrátane dopravy, energetiky, poľnohospodárstva, priemyslu. V roku 1998 vydala EEA správu pod názvom **Životné prostredie Európy: druhé vyhodnotenie**. Správa bola podporou 4. paneurópskej konferencie ministrov životného prostredia v Aarhuse v Dánsku v júni 1998. V tomto roku bola zároveň prijatá Európska stratégia biodiverzity.

EÚ prijala v roku 2000 svoj Lisabonský program, ktorý si kladie za cieľ spraviť z EÚ „najkonkurencieschopnejšiu a najdynamickjšiu, poznatkami sa riadiacu ekonomiku do roku 2010“. Prijímajú sa: rámcová smernica o vode (2000), smernica o životnosti motorových vozidiel (2000), smernica o strategickom environmentálnom posudzovaní (2001), nariadenie o sledovateľnosti a označovaní geneticky modifikovaných organizmov (2003), REACH - registrácia, hodnotenie a autorizácia chemických látok (2006) a mnohé ďalšie, ktoré výrazne podporujú právnú stránku starostlivosti o životné prostredie.

V roku 2000 začal prvý Európsky program klimatických zmien (the European Climate Change Programme - ECCP) za účelom lepšej identifikácie environmentálne a finančne najefektívnejšej politiky a opatrení na európskej úrovni pre zníženie množstva emisií skleníkových plynov.

Európska komisia v roku 2001 vydala Akčný plán pre biodiverzitu a začala realizovať svoj program Čistý vzduch pre Európu (Clean Air for Europe - CAFE Programme).

Európska rada na svojom zasadnutí v tomto roku v Göteborgu prijala prvú Stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ.

Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 1600/2002/ES bol prijatý **Šiesty environmentálny akčný program: Životné prostredie 2010 - Naša budúcnosť, naša voľba**. Program definuje kľúčové environmentálne dlhodobé ciele a priority v rámci časového horizontu desiatich rokov, počnúc 22. júlom 2002.

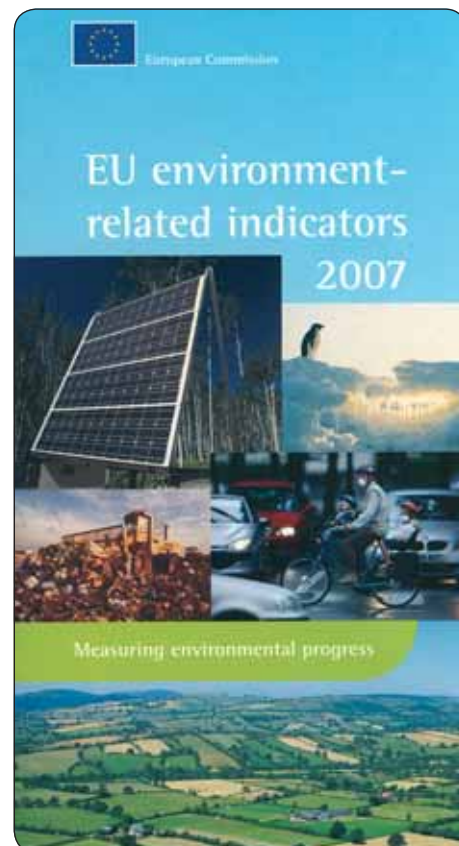
Priority Šiesteho environmentálneho akčného programu:

1. priorita - Klimatické zmeny
2. priorita - Príroda a biodiverzita
3. priorita - Životné prostredie a zdravie a kvalita života
4. priorita - Prírodné zdroje a odpady

Cieľ: zabezpečiť vysokú úroveň ochrany životného prostredia s prihliadnutím na rozmanitosť podmienok v jednotlivých regiónoch Spoločenstva a dosiahnuť oslabenie vzťahu medzi hospodárskym rastom a ním vyvolanými environmentálnymi tlakmi.

Tridsať rokov po Štokholmskej konferencii a desať rokov po konferencii v Riu de Janeiro sa uskutočnil Svetový samit o trvalo udržateľnom rozvoji nazvaný aj RIO + 10, ktorý sa konal od 26. augusta do 4. septembra 2002 v Johannesburgu za účasti delegácií 190 štátov.

Pokračovanie na s. 20

RASTÚCE POVEDOMIE

Trvalý smog v Londýne zabíja tisíce ľudí, čo vedie k zákonom o čistote ovzdušia.

Jacques Cousteau a monacký princ Rainier III verejne protestujú proti francúzskemu návrhu vyvráť rádioaktívny odpad do Stredozemného mora. Návrh bol stiahnutý.

Smernica určujúca minimálne kvalitatívne a kontrolné normy pre pitnú vodu – aktualizovaná v roku 1998.

Čiastočné rozustavenie reaktora jadrovej elektrárne vyvoláva pochybnosti o budúcnosti jadrovej energie.

Svetová meteorologická organizácia organizuje klimatickú konferenciu.

Smernica o ochrane voľne žijúcich druhov vtákov a iných živočíchov – veľkým európskym zákonom o ochrane prírody.

OSN varuje pred možnými nebezpečenstvami, ak sa do roku 2025 globálna teplota zvýši o viac ako 2 °C a odporúča celosvetové obmedzenie emisií CO₂. Prijatie dvoch smerníc obmedzujúcich používanie a úmyselné rozširovanie geneticky modifikovaných organizmov (GMO) – revidované v r. 2001.

Legislativa Spoločenstva na ochranu vôd pred znečistením domácnosťami z poľnohospodárskych hnojív, mestských čistíc odpadových vôd a nebezpečných látok.

Kartagénsky dohovor o biologickej bezpečnosti, ktorý rozširuje Dohovor o biologickej diverzite, má chrániť biodiverzitu pred rizikami, ktoré prinášajú živo modifikované organizmy vytvárané modernou biotechnológiou.

Rámcová smernica o vode má za cieľ zapojiť občanov do vyčistenia európskych vôd do roku 2012. Legislatívna EÚ o spalovaní odpadov má znížiť znečistenie ovzdušia, vody a pôdy a riziká pre ľudské zdravie a legislatíva o spracovaní voskov na konci ich životnosti, ktorá má znížiť zodpovednosť výrobcov.

Európska komisia vydáva Akčný plán biodiverzity na ochranu prírodných zdrojov. Spustenie programu Čistý vzduch pre Európu (ICAFE), ktorý prispieva k rozvoju tematickej stratégie o znečistení ovzdušia. Deklarácia Európskej rady v Göteborgu o Trvale udržateľnom rozvoji v Európe pre lepší svet: Stratégia Európskej únie pre trvale udržateľný rozvoj.

Nariadenie o sledovateľnosti a označovaní GMO. Vína horiacav v celej Európe spôsobuje zdravotné krízy a škody na úrodě. V južnej Európe sa ľahko lesné požiare, ktoré vedú k zavedeniu schémy Forest Focus.

Systém obchodovania s emisijnými kvótami v EÚ (EU ETS) je prvou medzinárodnou schémou obchodovania so skleníkovými plynmi. Najhorší rok od začatia merania. Prieskum Eurobarometer ukazuje, že takmer deväť z desiatich obyvateľov je presvedčených, že politika v oblastiach ako ekonomia a zamestnanosť by mali zohľadňovať environmentálne faktory.

EÚ rozbieha Akčný plán environmentálnych technológií na podporu zelených priemyselných inovácií a rozvoja. Rozšírenie EÚ rozširuje aj posilnosť európskej environmentálnej legislatívy na desať nových členských krajín. Do platnosti vstupuje Štokholmský dohovor o perzistentných organických látkach (POPs). Európska environmentálna agentúra a Európska komisia spúšťajú ocenený Európsky register emisií znečisťujúcich látok (EPR). Sieť EÚ INSPIRE (Inhalácia priestorových informácií v Európe) je zameraná na zlepšenie kvality národných údajov, ako sú satelitné obrázky, záznamy o teplote a zrážkach.

Formálne prijatie návrhu legislatívy na dopadu leteckej dopravy. Je prijatý Akčný plán EÚ.

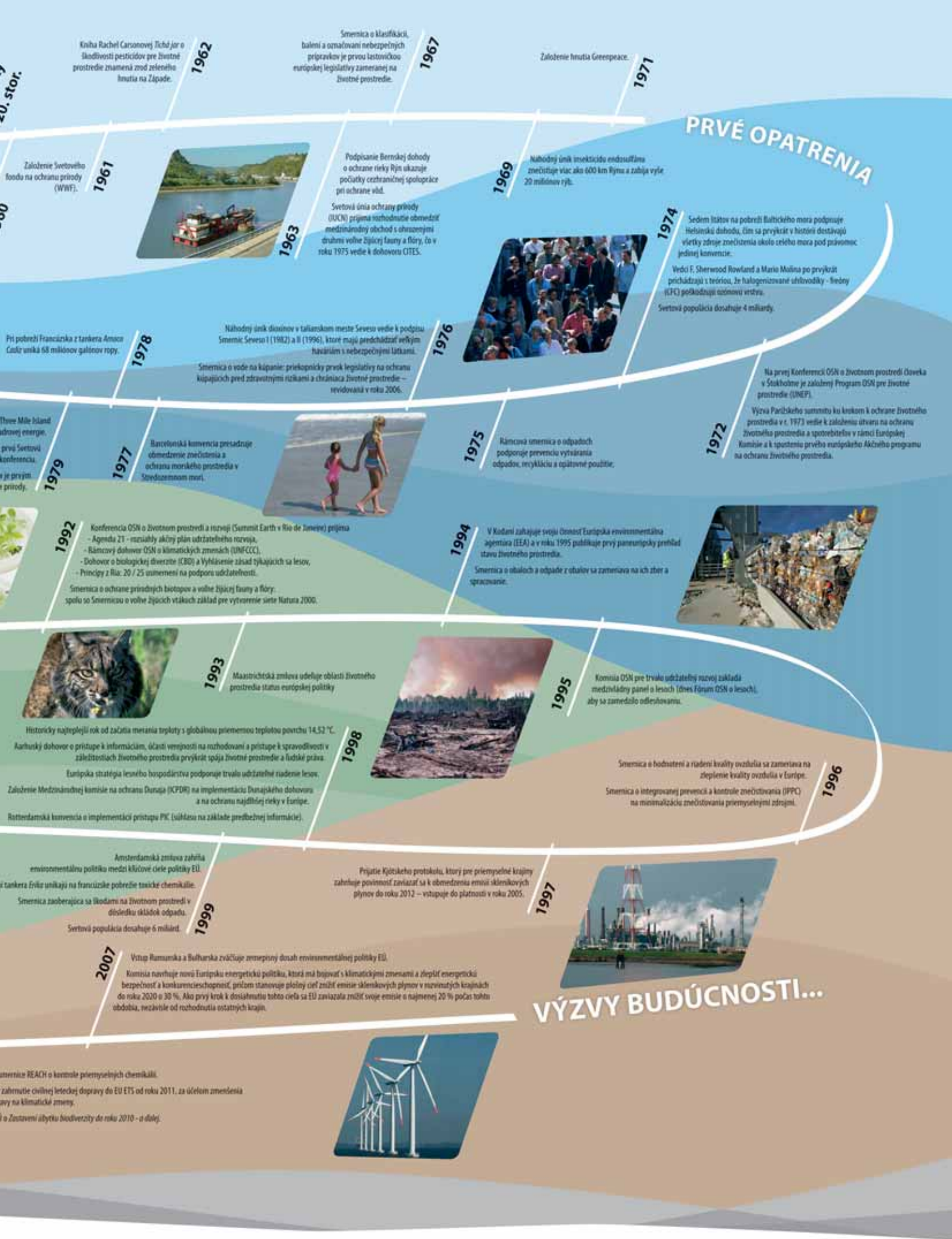
PRESVEDČIVÉ ÚSPECHY

Bazilejský dohovor stanovuje pravidlá obmedzujúce výrobu a riadenie medzinárodného pohybu nebezpečných odpadov.

Svetový summit o trvale udržateľnom rozvoji v juhoafrickom Johannesburgu stanovuje okrem iných aj tieto ciele: do roku 2015 znížiť o polovicu počet ľudí bez prístupu k hygieny a minimalizovať dopad chemickej výroby. Začiatok Európskeho týždňa mobility a Dňa bez áut. Z ropného tankera Prestige uniká na pobreží Galície 77 000 ton ropy. Zavedenie legislatívy o glavičkách s dvojitým trupom. Legislatíva o nebezpečných látkach v elektrických a elektronických zariadeniach je zameraná na zamedzenie rastu odpadu z týchto zdrojov a zvýšenie zodpovednosti výrobcov.

EÚ rozbieha Akčný plán environmentálnych technológií na podporu zelených priemyselných inovácií a rozvoja. Rozšírenie EÚ rozširuje aj posilnosť európskej environmentálnej legislatívy na desať nových členských krajín. Do platnosti vstupuje Štokholmský dohovor o perzistentných organických látkach (POPs). Európska environmentálna agentúra a Európska komisia spúšťajú ocenený Európsky register emisií znečisťujúcich látok (EPR). Sieť EÚ INSPIRE (Inhalácia priestorových informácií v Európe) je zameraná na zlepšenie kvality národných údajov, ako sú satelitné obrázky, záznamy o teplote a zrážkach.

Problematika životného prostredia je v aktuálnom znení Zmluvy o založení ES riešená v článkoch 2 a 6 a v Hlave XIX:

PRVÁ ČASŤ

ZÁSADY

Článok 2

Úlohou Spoločenstva je utvorením spoločného trhu, hospodárskej a menovej únie a uskutočňovaním spoločných politík a činností uvedených v článkoch 3 a 4 podporovať v celom Spoločenstve harmonický, vyrovnaný a trvalo udržateľný rozvoj hospodárskych činností, vysokú úroveň zamestnanosti a sociálnej ochrany, rovnoprávne postavenie žien a mužov, trvalý a neinflačný rast, vysokú úroveň konkurencieschopnosti a zblížovania hospodárskej výkonnosti, vysokú úroveň ochrany a zlepšovania kvality životného prostredia, zvyšovanie životnej úrovne a kvality života, hospodársku a sociálnu súdržnosť a solidaritu medzi členskými štátmi.

Článok 6

Požiadavky ochrany životného prostredia musia byť začlenené do vymedzenia a uskutočňovania politik Spoločenstva a činností uvedených v článku 3, a to predovšetkým s ohľadom na podporu trvalo udržateľného rozvoja.

HLAVA XIX

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

Článok 174

1. Politika Spoločenstva v oblasti životného prostredia prispieva k uskutočňovaniu nasledujúcich cieľov:

- udržiavanie, ochrana a zlepšovanie kvality životného prostredia,
- ochrana ľudského zdravia,
- rozvážne a racionálne využívanie prírodných zdrojov,
- podpora opatrení na medzinárodnej úrovni pri riešení regionálnych alebo celosvetových problémov životného prostredia.

2. Politika životného prostredia Spoločenstva sa zameriava na vysokú úroveň jeho ochrany, pričom prihliada na rozmanité situácie v jednotlivých regiónoch Spoločenstva. Vychádza zo zásad predchádzania škodám a prevencie, zo zásady nápravy škôd na životnom prostredí prioritne pri zdroji a zo zásady, že náhradu škody hradí znečisťovateľ.

V tomto kontexte opatrenia zosúladovania, zodpovedajúce požiadavkám ochrany životného prostredia, zahŕňajú, ak je to vhodné, ochrannú doložku, umožňujúcu členským štátom prijať predbežné opatrenia z ekologických a mimohospodárskych dôvodov, ktoré podliehajú inšpekčnému postupu Spoločenstva.

3. Pri príprave politiky v oblasti životného prostredia Spoločenstvo prihliada na:

- dostupné vedecké a technické údaje,
- podmienky životného prostredia v rôznych regiónoch Spoločenstva,
- potenciálne výhody a náklady v súvislosti s činnosťou alebo nečinnosťou,
- hospodársky a sociálny rozvoj Spoločenstva ako celku a vyrovnaný rozvoj jeho regiónov.

4. Spoločenstvo a členské štáty spolupracujú v oblasti svojich právomocí s tretími krajinami a s príslušnými medzinárodnými organizáciami. Podmienky spolupráce Spoločenstva sa môžu stať predmetom dohody medzi Spoločenstvom a dotknutými tretími

stranami, ktorá sa prerokuje a uzavrie v súlade s článkom 300.

Predchádzajúci pododsek nemá dopad na právomoc členských štátov viesť rokovania s medzinárodnými orgánmi a uzatvárať medzinárodné zmluvy.

Článok 175

1. Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 251 a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov rozhodne o postupoch, ktoré má Spoločenstvo prijať na dosiahnutie cieľov uvedených v článku 174.

2. Odchylné od rozhodovacích postupov ustanovených v odseku 1 a bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 95, Rada na návrh Komisie a po porade s Európskym parlamentom, s Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov jednomyseľne prijíma:

- ustanovenia predovšetkým fiškálnej povahy;
- opatrenia týkajúce sa:
 - územného plánovania,
 - kvantitatívneho hospodárenia s vodnými zdrojmi alebo priamej alebo nepriamej dostupnosti týchto zdrojov,
 - využívania pôdy s výnimkou nakladania s odpadmi;
- opatrenia, významne ovplyvňujúce možnosť voľby členského štátu pri výbere medzi rôznymi energetickými zdrojmi a celkovú štruktúru zásobovania energiou.

Podľa podmienok ustanovených v prvom pododseku môže Rada rozhodnúť, o ktorých záležitostiach uvedených v tomto odseku bude rozhodovať kvalifikovanou väčšinou.

3. V ostatných oblastiach Rada v súlade s postupom uvedeným v článku 251 a po porade s Hospodárskym a sociálnym výborom a Výborom regiónov prijíma všeobecné akčné programy, stanovujúce prioritné ciele, ktoré sa majú dosiahnuť.

Rada podľa podmienok odseku 1 alebo 2 a so zreteľom na konkrétny prípad prijme opatrenia, ktoré sú nevyhnutné pre uskutočňovanie týchto programov.

4. Bez toho, aby boli dotknuté určité opatrenia vnútornej povahy v rámci Spoločenstva, politiku v oblasti životného prostredia financujú a uskutočňujú členské štáty.

5. Bez toho, aby bola dotknutá zásada o nahradení škody znečisťovateľom, opatrenie, vychádzajúce z ustanovení odseku 1, zahŕňa náklady, ktoré verejná správa členského štátu pokladá za neúmerné, Rada v akte, prijímajúcom toto opatrenie, stanoví primerané ustanovenia vo forme:

- dočasnej odchýlky a/alebo
- finančnej podpory od kohézneho fondu zriadeného podľa článku 161.

Článok 176

Ochranné opatrenia podľa článku 175 nebránia členskému štátu udržiavať alebo zavádzať prísnejšie ochranné opatrenia. Tieto opatrenia musia byť zlučiteľné s touto zmluvou. Oznamujú sa Komisii.

Zdroj: Úradný vestník Európskej únie C 321 E/44
(29. 12. 2006)

Prijaté boli: Johannesburgská politická deklarácia o trvalo udržateľnom rozvoji, ktorá obsahuje 34 bodov a Implementačný plán zložený zo 150 základných bodov, rozčlenených do ďalších opatrení, zameraných na uplatňovanie Agendy 21 a zabezpečenie trvalo udržateľného rozvoja a usporiadaných do kapitol: I. Úvod (1 - 5), II. Odstránenie chudoby (6 - 12), III. Zmena neudržateľných vzorov spotreby a produkcie (13 - 22), IV. Ochrana a manažment základne prírodných zdrojov pre ekonomický a sociálny rozvoj (23 - 44), V. Trvalo udržateľný rozvoj v globalizujúcom sa svete (45), VI. Zdravie a trvalo udržateľný rozvoj (46 - 50), VII. Trvalo udržateľný rozvoj malých ostrovných rozvojových štátov (52 - 55), VIII. Trvalo udržateľný rozvoj Afriky (56 - 65) a ďalšie regionálne iniciatívy (66 - 74), IX. Prostriedky implementácie (75 - 119), X. Inštitucionálny rámec pre trvalo udržateľný rozvoj (120 - 138, 140 - 150, 152 - 153).

Európska environmentálna agentúra pokračovala v pravidelnom hodnotení životného prostredia Európy a v roku 2003 vydala publikáciu - **Správa EEA Životné prostredie Európy: tretie hodnotenie**, ktorá bola prerokovaná na 5. paneurópskej konferencii ministrov životného prostredia v Kyjeve.

Na marcovom zasadnutí Európskej rady v roku 2004 bol prijatý Akčný plán pre environmentálne technológie (Environmental Technologies Action Plan - ETAP) ako podpora ekoinovácií.

V roku 2005 sa účinnou stáva Schéma EÚ pre obchodovanie s emisiami a vytvára trh pre kvóty CO₂. Spustený bol druhý Európsky program klimatických zmien. Správa EEA Životné prostredie Európy - stav a výhľad 2005 ukazuje, že napriek dlhodobému uplatňovaniu environmentálnej politiky Spoločenstva je kvalita životného prostredia EÚ rôznorodá.

<http://www.eea.europa.eu/highlights/20051122115248>

V júni 2006 Európska rada prijala Obnovenú stratégiu trvalo udržateľného rozvoja EÚ. Vo väzbe na zabezpečovanie cieľov stanovených v Šiestom environmentálnom akčnom programe boli v priebehu rokov 2005 - 2006 špecifikované konkrétne kroky a postupy formou tematických stratégií nasledovného zamerania:

- Ochrana pôdy, Ochrana morského životného prostredia, Trvalo udržateľné používanie pesticídov, Znečistenie ovzdušia, Mestské životné prostredie, Trvalo udržateľné využívanie a manažment zdrojov a Recyklácia odpadov.

Kľúčové ciele EÚ v oblasti trvalo udržateľného rozvoja**Ochrana životného prostredia**

Zachovať schopnosť Zeme, udržiavať život v celej jeho rozmanitosti, rešpektovať obmedzenosť prírodných zdrojov planéty a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany a zvýšenie kvality životného prostredia. Predchádzať znečisťovaniu životného prostredia, znižovať ho a podporovať trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu, aby sa prerušilo prepojenie medzi hospodárskym rastom a zhoršovaním životného prostredia.

Sociálna spravodlivosť a súdržnosť

Podporovať demokratickú, zdravú, bezpečnú a spravodlivú spoločnosť, ktorá sa zakladá na sociálnej integrácii a súdržnosti, a ktorá rešpektuje základné práva a kultúrnu rôznorodosť, zabezpečuje rovnosť príležitostí a bojuje proti akejkoľvek podobe diskriminácie.

Hospodárska prosperita

Podporovať prosperujúce, inovačné a konkurencieschopné hospodárstvo, bohaté na znalosti, ktoré je účinné pri ochrane životného prostredia, a ktoré zaručuje vysokú životnú úroveň, plnú zamestnanosť a kvalitnú prácu v celej Európskej únii.

Plnenie našich medzinárodných povinností

Podporovať vytváranie demokratických inštitúcií na celom svete, ktoré sa zakladajú na mieri, bezpečnosti a slobode, a brániť stabilitu týchto inštitúcií. Aktívne podporovať trvalo udržateľný rozvoj vo svete a zabezpečovať súlad vnútorných a vonkajších politik Európskej únie s globálnym trvalo udržateľným rozvojom a s jej medzinárodnými záväzkami.

http://ec.europa.eu/sustainable/sds2006/index_en.htm

Ďalším prijatým významným plánovacím dokumentom je Akčný plán o zastavení úbytku biodiverzity do roku 2010 a nasledujúce roky.

V r. 2007 EEA pripravuje v poradí štvrtú paneurópsku hodnotiacu správu o stave životného prostredia, ktorá bude predložená na 6. paneurópskej konferencii ministrov životného prostredia v Belehrade. Európska komisia vydala ročnú hodnotiacu správu – Správa o preskúmaní politiky životného prostredia 2006 (pokračuje tak v pravidelných ročných vyhodnocovaniach dosiahnutých výsledkov). (Pozn. redakcie: celé znenie správy je v prílohe na s. 16 - 19.) EEA v spolupráci s jej členskými krajinami začína budovať Spoločný európsky informačný systém (Shared European Information System – SEIS).

Ing. Zuzana Lieskovská, RNDr. Soňa Bognárová
Slovenská agentúra životného prostredia
Banská Bystrica

Prevažná väčšina oblastí určených na kúpanie je v norme

Vo výročnej správe o vode určenej na kúpanie, ktorú 31. mája predložila Európska komisia, sa uvádza, že veľká väčšina oblastí určených na kúpanie na území 25 členských štátov Európskej únie splnila v roku 2006 hygienické normy EÚ. Závazné hodnoty sa splnili v 96 % pobrežných oblastí určených na kúpanie a v 89 % jazerných a riečnych oblastí určených na kúpanie. Počet oblastí určených na kúpanie vyradených z oficiálneho zoznamu sa síce znížil, Komisia sa však aj naďalej znepokojuje v súvislosti s týmto vyradovaním. Správa poskytuje užitočné informácie o kvalite vody pre milióny ľudí, ktorí každé leto navštevujú európske pláže. Komisár pre životné prostredie Stavros Dimas vyhlásil: „Je povzbudzujúce sledovať, že úroveň súladu v sladkovodných oblastiach určených na kúpanie sa v roku 2006 zlepšila v porovnaní s poklesom v roku 2005, ktorý bol veľkým sklamaním. Dúfam, že tento pozitívny trend bude pokračovať a v sladkovodných oblastiach určených na kúpanie sa dosiahne rovnaká úroveň súladu ako v pobrežných oblastiach. Napriek týmto povzbudzujúcim výsledkom ma však znepokojuje počet oblastí určených na kúpanie, ktorý bol zo zoznamu vyradený. Vyradenie oblastí zo zoznamu, pretože sú znečistené, nie je riešením. Členské štáty musia namiesto toho vypracovať plány na vyčistenie týchto znečistených oblastí.“

Správy 25 členských štátov

Členské štáty sú povinné každoročne predložiť správu o kvalite pobrežných a sladkovodných oblastí určených na kúpanie, ktoré sa nachádzajú na ich územiach. Oblasti určené na kúpanie sú oblasti, kde je kúpanie výslovne povolené, alebo kde sa už tradične kúpe veľké množstvo kúpajúcich a kúpanie tam nie je zakázané. V roku 2006 sa sledovalo celkovo 21 094 oblastí určených na kúpanie, čo predstavuje mierny nárast v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Z toho 14 345 bolo po-

brežných oblastí a 6 749 vnútrozemských sladkovodných oblastí. Pri posudzovaní kvality vôd určených na kúpanie sa vzorky vôd preverujú vzhľadom na celý rad fyzikálnych, chemických a mikrobiologických parametrov, ktorých záväzné hodnoty sú stanovené v smernici o kvalite vody určenej na kúpanie. Členské štáty musia splniť záväzné hodnoty, ale môžu prijať aj prísnejšie normy, alebo sa rozhodnúť, že budú uplatňovať nezáväzné smerné hodnoty, ktoré sú takisto obsiahnuté v smernici.

Sladké vody stále zaostávajú

Pokiaľ ide o pobrežné oblasti určené na kúpanie, podiel oblastí, spĺňajúcich záväzné normy, zostal na rovnakej 96,1 % úrovni. Počet pobrežných oblastí, spĺňajúcich prísnejšie, no nezáväzné smerné hodnoty uvádzané v smernici, sa znížil z 89,1% v roku 2005 na 88,4 %.

Smernica 76/160/EHS o kvalite vody určenej na kúpanie

Pokiaľ ide o sladké vody, výsledky poukazujú na skutočnosť, že v porovnaní s rokom 2005 došlo k určitému zlepšeniu. Dosiahnutá úroveň súladu so záväznými normami predstavovala 88,6 % v roku 2006 v

porovnaní s 85,7 % v roku 2005. Súlad so smernými hodnotami sa mierne zvýšil zo 63,1 % v roku 2005 na 63,8 % v roku 2006. Pozitívne výsledky sa dosiahli najmä vďaka lepšiemu odberu vzoriek. V roku 2006 členské štáty vyradili zo svojich národných zoznamov 88 pobrežných oblastí a 166 sladkovodných oblastí určených na kúpanie, podliehajúcich smernicovým normám. Komisiu znepokojuje, že v niektorých prípadoch sa oblasti určené na kúpanie vyradujú zo zoznamu, s cieľom zakryť problémy so znečistením a umelo zlepšiť výsledky súladu bez toho, aby sa riešil problém pri samotnom zdroji. Komisia začala konania v prípadoch porušenia voči 11 členským štátom v súvislosti s vyradením zo zoznamu (pozri IP/06/470).

V členských štátoch EÚ-15 sa aj naďalej dosahuje vyššia úroveň súladu ako v nových členských štátoch. V roku 2006 však úroveň súladu v starých členských štátoch mierne poklesla, zatiaľ čo v nových členských štátoch narástla približne o 25 percentuálnych bodov. Súlad so záväznými hodnotami v nových členských štátoch dosahuje dva roky od prístupu k EÚ 94,9 % v prípade pobrežných a 81,2 % v prípade sladkovodných oblastí určených na kúpanie v porovnaní s 96,2 % a 90,0 % v starých členských štátoch.

Správa

Súhrnná správa je dostupná vo všetkých úradných jazykoch a podrobné národné správy sú dostupné v anglickom jazyku na internetovej stránke Komisie o vodách určených na kúpanie: http://ec.europa.eu/water/water-bathing/index_en.html a aj v slovenskom jazyku na www.sazp.sk.

Internetová stránka obsahuje aj mapy a zoznamy oblastí určených na kúpanie spolu s rozšíreným vyhľadávaním. Sú tu uvedené aj zoznamy oblastí vyradených zo zoznamu do roku 2006.

(Zdroj: EK, Brusel 31. mája 2007)

Ilustračné foto: L. Deneš

